

A circular collage of various business and technology icons. The central figure is a person in a suit pointing at a bar chart with a line graph. Surrounding this are numerous icons: a camera, a globe with a bar chart, a bar chart with a line graph, two people in suits, a gear, a person with dollar signs, a person on a phone, a clock, a bar chart, a network diagram, a head with gears, a globe with a line graph, a heart with a pulse line, a clock, a location pin, a person with a database, and a person with a bar chart. The icons are arranged in a circular pattern around the central figure.

Aan de gemeenteraad

van de gemeente Meierijstad
Postbus 10.001
5460 DA VEGHEL

Datum

3 juli 2017

Onderwerp

Accountantsverslag 2016

Kenmerk

3114406790/2017.023179/MJ

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2016 van de (voormalige) gemeente Schijndel aan. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2016 van de gemeente Schijndel.

Uw jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2016 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad. De controle van de jaarrekening is nagenoeg afgerond. De term 'nagenoeg' is gebruikt, omdat de controle pas definitief is beëindigd na het afgeven van de controleverklaring. Afgifte van deze verklaring kan volgens onze beroepsregels pas plaatsvinden nadat de jaarrekening besproken is in het college van burgemeester en wethouders en is vrijgegeven voor doorgeleiding naar de gemeenteraad. De na onze controle resterende fouten en onzekerheden blijven binnen onze materialiteit en hebben daardoor geen invloed op de strekking van ons oordeel.

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2016 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag in concept afgestemd met de heer Boeijen, de heer Gooijaarts en de heer Van den Heuvel.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants B.V.

drs. J.J. Zuidema RA

c.c. college van burgemeester en wethouder

Inhoudsopgave

1. Bestuurlijke samenvatting	3
2. De financiële positie	6
3. Belangrijkste bevindingen uit onze controle	8
4. Interne beheersing	15
5. Overige aangelegenheden	16
Bijlagen	18

1. Bestuurlijke samenvatting

Dit onderdeel bevat een samenvatting van onze controle voor het jaar 2016

De controle voor 2016 is uitgevoerd

Zoals vermeld in de aanbiedingsbrief is de controle van de jaarrekening nagenoeg afgerond. De na onze controle resterende fouten en onzekerheden blijven binnen onze materialiteit en hebben daardoor geen invloed op de strekking van ons oordeel.

Onze controleverklaring over 2016 is gebaseerd op nieuwe NBA-regelgeving. De controleverklaring doen wij u separaat toekomen.

Geen feitelijke, niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd die onze rapporteringsdrempel overschrijden

Wij hebben tijdens onze controle geen feitelijke, niet-gecorrigeerde afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op het vermogen of resultaat van de gemeente.

Op basis van onze controlewerkzaamheden hebben wij geconcludeerd dat alle financieel relevante aspecten van wetgeving en verordeningen, zoals opgenomen in uw controleprotocol 2016, door het college zijn nageleefd en dat zowel de baten en lasten over 2016 als de balansmutaties in 2016 rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Er is geen sprake van controleverschillen (feitelijke afwijkingen) ten aanzien van rechtmatigheid. Dit met uitzondering van de Persoonsgebonden budgetten (PGB).

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft - net als over 2015 - een afkeurende controleverklaring bij de verantwoordingen 2016 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2016, alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 703.000. Deze onzekerheid valt binnen de tolerantie van € 2.022.000 en heeft daarmee geen invloed op de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening 2016.

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetolerantie, zijnde de materialiteit, is opgenomen in bijlage A1 t/m A3. Daarnaast hebben wij bevindingen opgenomen welke wij kwalitatief materieel achten.

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2016 af te geven.

De onzekerheid van € 703.000 van de PGB-bestedingen valt binnen de tolerantie van € 2.022.000 en heeft daarom geen invloed op de strekking van de controleverklaring.

Geen significante wijzigingen in de reikwijdte van onze controle

Met de opdrachtbevestiging van 1 december 2016 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2016. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De verslaggevingsregels zoals vastgelegd in het besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv).
- De Controleverordening gemeente Schijndel (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- Het controleprotocol 2016 zoals dit op 1 december 2016 door de auditcommissie is vastgesteld.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en is nader omschreven in het auditplan. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke auditplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2016 voldoende voor de doelstelling van de accountantscontrole.

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management: de grondexploitaties

De grondexploitaties bevatten aannames en oordelen en de post voorraden is daarmee een belangrijke schattingspost in de jaarrekening 2016.

Wij hebben het proces waarmee het management de grondexploitaties actualiseert beoordeeld en wij hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Deze werkzaamheden omvatten het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de realiteit van de aannames, de juistheid van de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen.

Wij zijn van mening dat de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent worden gebruikt. De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd en bijgesteld en geven een getrouw beeld van de boekwaarde en verwachte resultaten ultimo 2016. Uit de actualisatie van de nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten blijkt een verwacht positief planresultaat voor alle plannen met uitzondering van Hulzebraak 3^e fase. Voor het verwachte negatieve resultaat is een voorziening gevormd van € 302.000 (2015: € 424.000). De verbetering van het nog altijd negatieve resultaat komt voort uit een lagere rentetoerekening in de komende jaren. Deze lagere rentetoerekening komt voort uit een wijziging in verslaggevingsvoorschriften als gevolg waarvan de beleidsvrijheid rondom rentetoerekening is ingeperkt. Voor voormalig gemeente Schijndel betekend dit dat de aan grondexploitatie toerekenbare rente afneemt.

De interne financiële beheersing is adequaat in het kader van de jaarrekeningcontrole

Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens beoordeeld. Wij hebben geconcludeerd dat deze *handmatige* interne beheersingsmaatregelen voldoende hebben gefunctioneerd om betrouwbare financiële verslaglegging mogelijk te maken.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2016 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door de gemeenteraad van de gemeente Schijndel vastgestelde controleverordening:

- Voor fouten is de tolerantie 1% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan reserves: € 674.000.
- Voor onzekerheden is de tolerantie 3% van het totaal van de lasten inclusief toevoegingen aan reserves: € 2.022.000.

De rapportagetolerantie voor fouten en onzekerheden is in het controleprotocol gelijk gesteld aan de controletolerantie zijnde € 674.000.

Rechtmatigheid

Op de programma's Bestuur en Werk is sprake van begrotingsoverschrijdingen. Deze begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht.

Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij geen onrechtmatigheden vastgesteld die een impact hebben op de strekking van de controleverklaring.

SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2016 niet strijdig zijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2016 van de gemeente Schijndel voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Onafhankelijkheid wordt continu gemonitord en wij bevestigen de onafhankelijkheid van Deloitte ten opzichte van de gemeente Schijndel

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en de vennootschap, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van voormalig gemeente Schijndel en van de gemeente Meierijstad. Voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.

2. De financiële positie

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een analyse van het vermogen en resultaat van gemeente Schijndel

De vermogenspositie van uw gemeente neemt toe

In het Bbv, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2016 bedraagt € 714.000 nadelig. Per saldo is tussentijds € 390.000 aan de reserves onttrokken, zodat het gerealiseerde resultaat over 2016 nadelig € 324.000 bedraagt. Het gerealiseerde resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1 miljoen)	2016	2015
Eigen vermogen per 1 januari	26,6	27,9
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 0,4	-/- 4,8
Gerealiseerde resultaat	-0,3	3,5
Gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten	- 0,7	-1,3
Eigen vermogen per 31 december	25,9	26,6

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat.

Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in en onttrekkingen aan reserves vinden uitsluitend plaats op basis van raadsbesluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende.

De exploitatie over 2016 laat een nadelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 324.000 zien, ten opzichte van een begroot batig saldo van € 46.000. Dit is een nadeel van € 370.000.

In paragraaf 3.1.3 van de jaarrekening ('Verschillenanalyse per programma') is op hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

In hoofdstuk 3 van dit accountantsverslag gaan wij bij het onderdeel 'Begrotingsoverschrijdingen in de jaarrekening' nader in op de analyse van de verschillen tussen de begrote en werkelijke lasten in het kader van begrotingsrechtmatigheid.

Het weerstandsvermogen

Normaliter doen wij een uitspraak over uw weerstandsvermogen. Gezien de gemeente Schijndel is opgegaan in de gemeente Meierijstad dient het weerstandsvermogen ultimo 2016 gezien te worden vanuit de gemeente Meierijstad. Aangezien wij geen inzicht hebben in het weerstandsvermogen van de gemeente Meierijstad kunnen wij hierover dan ook geen uitspraken doen.

Exploitatieresultaat (in € 1 miljoen)

Totale baten	59,6	
Totale lasten	-/- 60,3	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		-0,7
Af: stortingen in reserves	-/- 7,1	
Bij: onttrekkingen aan reserves	7,5	
Saldo mutaties reserves		0,4
Gerealiseerd resultaat		-0,3

3. Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Dit hoofdstuk bevat onze bevindingen die, volgens ons professionele oordeel, van belang zijn om te rapporteren

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in paragraaf 3.3.2 van de jaarrekening 2016 ('Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'). In 2016 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van voormalig gemeente Schijndel.

Significante (beeldbepalende) verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van voormalig gemeente Schijndel en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij zich een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces voor significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben zelfstandig gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, aannames, berekeningen en consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2016 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2016 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen), zoals opgenomen in hoofdstuk 1 en 2 van de jaarstukken.
- De jaarrekening 2016 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage), zoals opgenomen in bijlage 6 van de jaarstukken.

In het onderdeel 'Programmaverantwoording' van het jaarverslag heeft het college informatie opgenomen over: wat hebben wij gedaan, wat hebben wij bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplichte paragrafen het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (balans met toelichting en overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

De gehanteerde grondslagen in de jaarrekening zijn aanvaardbaar. Daarnaast is het jaarverslag verenigbaar met de jaarrekening.

De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en volledigheid van de informatie-verstrekking opgenomen in de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen.

De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij gelezen. Op basis van onze kennis en ons begrip van voormalig gemeente Schijndel, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, hebben wij overwogen of het jaarverslag materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Op grond van de beschreven werkzaamheden zijn wij van mening dat de inhoud van het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is, geen materiële afwijkingen bevat en voorts alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Onze conclusie is dat het jaarverslag en de jaarrekening goed met elkaar verenigbaar zijn.

De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd

Een belangrijke schattingspost in de jaarrekening betreft de in exploitatie genomen bouwgronden. Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijging, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten, hebben wij bij onze controle de waardering van grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's, die de basis zijn voor de actualisatie van de grondexploitaties en daarmee de waardering ervan in de jaarrekening 2016:

- *Planning*: Is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- *Programming*: In de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- *Prijzen*: De verkoopprijzen van woningen en dus van grond hebben langere tijd onder druk gestaan. Is afgewogen welke prijzen zijn te handhaven, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

De grondexploitaties zijn voor de jaarrekening 2016 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd) en waar nodig bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een wijziging in de verliesvoorziening nodig is. Hierbij is ook rekening gehouden met de gewijzigde voorschriften op basis van de Notitie Grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV.

Ultimo 2016 is op basis hiervan € 302.000 in de voorziening verlieslatende complexen opgenomen om de naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten te dekken. Deze voorziening heeft volledig betrekking op de waardering van Hulzebraak 3^e fase.

De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd. De totale verliesvoorziening bedraagt € 302.000

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitatie, zijnde vooral de uitgangspunten voor de planning (fasering), programmering, het prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken.
- Of de veronderstellingen onderling afhankelijk en intern consistent zijn.
- Of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden is er consistentie met de algemene economische omgeving en omstandigheden in/bij de gemeente.
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden, is historische informatie representatief voor toekomstige situaties).

Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten en veronderstellingen redelijk zijn tegen de achtergrond van de werkelijke uitkomsten in voorafgaande verslagperiodes, de huidige economische ontwikkeling.

De kwaliteit van de onderbouwingen en inschattingen (vooral voorzieningen) bij het opstellen van de jaarrekening is goed

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen. Binnen de voorzieningen maakt u conform het Bbv onderscheid naar voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's, egalisatievoorzieningen en van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Voor de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn. Omdat schattingen per definitie subjectief zijn, besteden wij als uw accountant nadrukkelijk aandacht aan de onderbouwing en redelijkheid van de aannames van het management en het college.

Wij hebben als onderdeel van onze controle uitvoerige gesprekken met het management, de directie en het college gevoerd over de aard van de risico's en de verwachtingen over de ontwikkelingen in de komende jaren. Daarbij zijn ook alternatieven voor de gehanteerde schattingen overwogen.

Naar aanleiding van de uitgevoerde controle is een voorziening opgenomen voor de afwikkeling ontbinding Optimisd. De voorziening bedraagt € 492.000 Gemeente Schijndel heeft tot en met boekjaar 2016 de uitvoering van de Participatiewet belegd bij Optimisd.

Naar aanleiding van de controle van de jaarrekening is een voorziening gevormd van € 492.000. Dit betreft een voorziening ter dekking van de kosten welke samenhangen met de liquidatie van Optimisd.

Door het opgaan van de gemeente Schijndel en Veghel in Meierijstad is besloten gemeenschappelijke regeling Optimisd op te heffen. De kosten welke samen hangen met het liquideren van Optimisd zijn ingeschat en zijn verdeeld over de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten. Verdeling heeft plaats gevonden op basis van inwoneraantallen.

Overeenkomstig besluitvorming van de gemeente Meierijstad komen de kosten van gemeente Bernheze voor rekening van gemeente Schijndel en Veghel. Hiermee is rekening gehouden bij het bepalen van de omvang van de voorziening.

Wij zijn van mening dat de gehanteerde uitgangspunten voor schattingen reëel en consistent zijn toegepast en op basis van de nu beschikbare informatie de best mogelijke schatting zijn. Volledigheidshalve merken wij op dat op de egalisatievoorziening gezien de omvang hiervan geen werkzaamheden zijn verricht.

Sociaal domein (3 decentralisaties)

Voor de jaarrekeningcontrole 2016 hebben wij - met inachtneming van de Audit Alert Sociaal Domein van de beroepsorganisatie van accountants (NBA) - geconcludeerd dat uw gemeente toereikende maatregelen heeft getroffen om te komen tot een getrouwe en rechtmatige besteding van de zorg in natura (WMO en Jeugd, exclusief PGB).

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft - net als over 2015 - een afkeurende controleverklaring bij de verantwoordingen 2016 verstrekt vanwege diverse rechtmatigheidsafwijkingen.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen in de jaarrekening 2016, alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en rechtmatigheid van in totaal € 703.000.

Begrotingsoverschrijdingen zijn goed toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2016, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

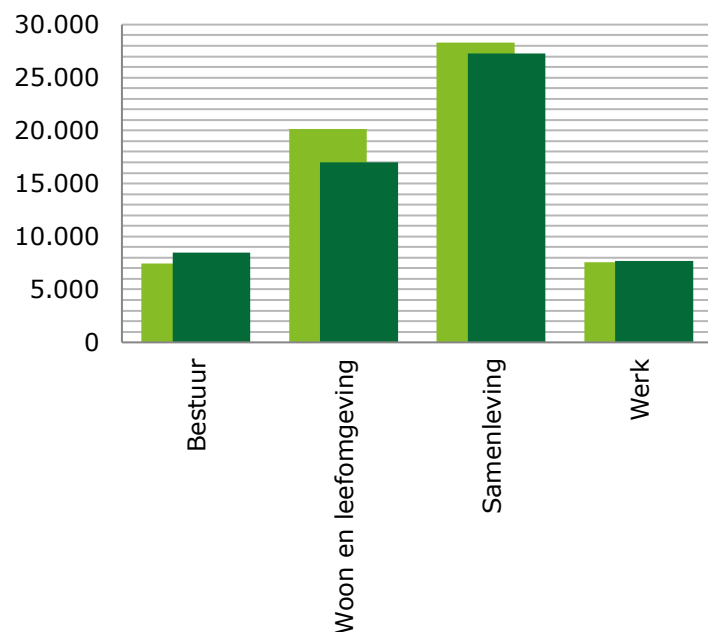
De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking van de gemeente moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat deze hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV. De belangrijkste bepaling is de vaststelling dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

Verschillen tussen begrote en werkelijke lasten (x € 1000)

Begroot
Werkelijk

Zoals blijkt uit onderstaande figuur is op de programma's Bestuur en Werk sprake van een overschrijding. De overschrijding op het programma bestuur wordt

hoofdzakelijk veroorzaakt door het vormen van de voorziening Optimisd ter grote van € 492.000 en een onvoorziene pensioenlasten ter grote van € 300.000. Gezien deze overschrijdingen niet waren te voorzien gezien hun aard worden deze niet aangemerkt als onrechtmatig ten aanzien van het rechtmatigheidsoordeel.

Ten aanzien van het programma Werk bestaat eveneens een overschrijding. Deze overschrijding komt voort uit de uitvoering van de Participatiewet. De uitvoering van deze regeling betreft een opneemde regeling waardoor deze overschrijding niet wordt aangemerkt als onrechtmatig op basis van de uitgangspunten uit de Kadernota rechtmatigheid 2016.

Een meer gedetailleerde inhoudelijke analyse van begrotingsrechtmatigheid is opgenomen in paragraaf 3.1.1. ('Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2016 en analyse begrotingsrechtmatigheid') van de jaarrekening 2016. Korte tijdshelpe verwijzen wij hiernaar. In deze paragraaf legt het college op een adequate en transparante wijze verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2016.

Europees aanbesteden is rechtmatig

Uit de uitgevoerde controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij geen onrechtmatigheden vastgesteld die een impact hebben op de strekking van de controleverklaring.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2016 geconstateerd

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2016. Hierbij stellen wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de SiSa - bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren) vast.

Wij benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa- bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen is opgenomen in de bijlagen B1. Bij de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

De Wet normering topinkomens (WNT) is nageleefd

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris zijn aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2016 niet meer bedragen dan € 179.000 per jaar. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief - wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan - ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2016 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen van fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van toereikende interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering en naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Een belangrijke beheersingsmaatregel die het college van voormalig gemeente Schijndel heeft getroffen is het uitvoeren van periodieke interne controle op de wat betreft omvang en financiële risico's belangrijkste processen.

Als accountants verkrijgen wij redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening over 2016 van uw gemeente professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Wij hebben op basis van onze werkzaamheden geen aanwijzingen van fraudegevallen.

4. Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen voor de interne beheersing en verslaggeving

De interne (financiële) beheersing is adequaat in het kader van onze jaarrekeningcontrole

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in de periode november/december 2016 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De interim-controle is volledig uitgevoerd met als doel te kunnen komen tot een betrouwbare jaarrekening over 2016. Waar normaliter een managementletter wordt uitgebracht met daarin opgenomen adviezen over mogelijke verbeteringen is er in overleg met u voor gekozen geen managementletter op te stellen daar de relevantie als gevolg van het opgaan in Meierijstad zeer beperkt is.

Vennootschapsbelastingplicht

Vanaf 2016 zijn gemeenten onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb).

De vermogensbestanddelen die uw gemeente aan de Vpb-plichtige activiteiten toerekent en de fiscale waardering daarvan, hebben uiteraard invloed op de te verantwoorden fiscale winsten en daarmee de Vpb-last over 2016 en toekomstige jaren.

Uw medewerkers hebben veel energie gestoken in de onderbouwing van de Vpb-plichtige activiteiten en het beantwoorden van de vraag in hoeverre deze activiteiten al dan niet als ondernemersactiviteiten kwalificeren ('door de ondernemerspoort komen'). Het gaat hierbij vooral om de grondexploitatie.

Wij hebben de Vpb in onze accountantscontrole betrokken rekening houdend met de materialiteit van de gemeente als geheel, maar hebben geen afzonderlijk detailonderzoek naar de aanvaardbaarheid van de fiscale openingsbalansen. De verwachting is dat de gemeente Schijndel over 2016 geen Vpb verschuldigd is.

5. Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van het niet naleven van wet- en regelgeving waarover gerapporteerd zou moeten worden.

Onze communicatie met management

Bevestigingen van het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake financiële verslaggeving.

Geen meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Verenigbaarheid jaarverslag en jaarrekening

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag van de gemeente.

Wij hebben voor zover wij kunnen beoordelen vastgesteld dat verklaringen van het college van burgemeester en wethouders zoals opgenomen in het jaarverslag verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.

Tijdsbesteding

In verband met de NBA-aanbeveling uit het rapport 'In het publieke belang', rapporteren wij u over de uren die wij hebben besteed voor de jaarrekeningcontrole 2016.

De gerealiseerde uren zijn aanzienlijk hoger dan vooraf overeengekomen. Hieraan liggen de volgende oorzaken ten grondslag.

- Onduidelijkheden rondom het sociaal domein waardoor herhaaldelijk afstemming met accountant 's-Hertogenbosch.
- Onderbouwing Vpb positie was onvoldoende in eerste aanlevering.
- WNT gegevens zoals opgenomen in concept jaarrekening zijn onvoldoende onderbouwd.
- Voorziening Optimisd is uit controle gebleken waarna werkzaamheden ten aanzien van omvang uitgevoerd.
- Onderbouwing wethouderspensioenen was onvoldoende in eerste aanlevering.
- Inefficiëntie als gevolg van onvolledige aanlevering op onderdelen waaronder, inkopen, WMO en Europese aanbestedingen.
- Inconsistenties in aangeleverde concept jaarrekeningen.

Urenbesteding per functie	Gerealiseerde uren 2016	Begrote uren 2016
Partner	37	32
Manager	178	150
Controleleider	243	220
Assistenten	304	300
Specialisten	24	0
Totaal	786	702

Bijlagen

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen boven de rapportagedrempel van € 674.000.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	

* *In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2016 en in het normenkader 2016 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.*

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagedrempel van € 674.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid PGB-bestedingen 2016 (SVB)	€ 703.000	€ 703.000
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 703.000	€ 703.000
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 703.000	

* *In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2016 en in het normenkader 2016 is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.*

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichting vereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Onderstaand treft u deze tabel aan.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&M E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet - gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet - gemeentedeel 2016 jaar T-1	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) - gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) - gemeentedeel 2016 jaar T-1	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

In deze bijlage geven wij onze bevestiging van onze onafhankelijkheid.

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen. Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad of auditcommissie overwegen wij ook één van deze beide instanties te raadplegen.

- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

De naam 'Deloitte' verwijst naar één of meer van de volgende rechtspersonen: Deloitte Touche Tohmatsu Limited, een in Groot-Brittannië gevestigde 'private company limited by guarantee', en ieder van de memberfirms die deel uitmaken van haar netwerk. Elk van deze rechtspersonen vormt een juridisch afzonderlijke en onafhankelijke entiteit. Zie www.deloitte.com/about voor een gedetailleerde beschrijving van de rechtsvorm van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en haar memberfirms.

Deloitte is met ongeveer 5.000 medewerkers en kantoren in heel Nederland de grootste organisatie op het gebied van accountancy, belastingadvies, consultancy en financiële advisering. Deloitte Nederland is een onafhankelijke memberfirm van Deloitte Touche Tohmatsu, met 225.000 medewerkers en vestigingen in meer dan 150 landen.

© Deloitte 2017. All rights reserved.